

RAPPORTAGE VAN BEVINDINGEN, INCLUSIEF ADVIES

Eenheid in verscheidenheid

13 april 2026

Verkenner/informateur Nico van Mourik

***Inhoud van deze rapportage is op 14 april 2026
toegelicht aan de lijsttrekkers***

1 Inleiding

Op woensdag 18 maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Direct daarop is door de grootste raadsfractie (Lokaal Krachtig), na overleg en met instemming van de andere fracties, een verkenner/informateur aangezocht.

De door de verkenner te beantwoorden kernvraag is:
Welke samenwerking doet recht aan de verkiezingsuitslag, is bestuurlijk werkbaar en biedt een voldoende solide basis voor de bestuursperiode 2026 – 2030.

Of anders gezegd: een coalitie die kan en mag rekenen op een breed politiek draagvlak binnen de gemeenteraad.

Met een college van B en W dat met elan zorgt voor stabiliteit en continuïteit in het besturen van de gemeente.

Op 24 maart is het proces van verkennen daadwerkelijk van start gegaan.

2 Passie voor de gemeente

De gemeente Alphen-Chaam is een mooie, groene gemeente met per 1 januari 2026 10.489 inwoners. Het aantal inwoners is in de loop van de jaren stabiel.

De gemeente telt 6 kernen: Alphen, Bavel AC, Chaam, Galder, Strijbeek en Ulvenhout AC.

De partijen (5) spreken uit voorstander te zijn van een gezond evenwicht in de politiek-bestuurlijke aandacht voor alle kernen.

Iedere inwoner telt, alle inwoners doen er toe.

De raadsleden tonen zich zeer gemotiveerd om ook de komende jaren de belangen van de gemeente op de best mogelijke wijze te dienen.

De gesprekspartners realiseren zich dat gemeenten voor grote uitdagingen staan.

Zowel wat betreft de inhoudelijke opgaven als de financiële (on)mogelijkheden van de gemeente.

Het besef is er dat ambities realistisch moeten zijn, in de zin van een balans tussen ambities, financiën en slagkracht/uitvoerbaarheid van de plannen.

De gesprekspartners willen in de komende bestuursperiode een traject starten en ook afmaken om met alle betrokkenen in gesprek te gaan over de bestuurlijke toekomst van de gemeente Alphen-Chaam.

Het moet een gedragen proces zijn, gericht op besluitvorming, en moet leiden tot een concreet resultaat.

De noodzaak en urgentie van dit traject wordt door de raadsfracties unaniem onderschreven.

Nagenoeg alle fracties spreken uit dat het een breed onderzoek moet zijn, een onderzoek met een open mind, dat wil zeggen: zonder voorafgenomen standpunten en/of keuzes vooraf.

3 Overeenstemming over hoofdlijnen van beleid

Er is -tussen de partijen- een grote mate van overeenstemming op de hoofdpunten van het te ontwikkelen en uit te voeren beleid.

Naast het traject over de bestuurlijke toekomst van de gemeente is er veel overeenstemming over de noodzaak van de aanpak problematiek N639, woningbouw, het realiseren van het kindcentrum. Belangrijke dossiers voor de gemeente AC.

De gesprekspartners zijn het er ook over eens dat de raadsfracties een integrale verantwoordelijkheid hebben voor *alle* kernen van de gemeente.

Waar in het verleden soms het gevoel is ontstaan dat er sprake zou zijn van (vermeende) tegenstellingen tussen enerzijds Alphen en anderzijds Chaam, spreken de raadsfracties nu explicieter (dan voorheen) uit dat de inspanning gericht moet zijn op éénheid in verscheidenheid.

Dit wil zeggen: iedere kern heeft eigen (culturele) waarden, alle waarden zijn de gesprekspartners even lief en dienen met respect tegemoet getreden te worden.

De overeenstemming over de hoofdlijnen van beleid wordt door alle fracties onder- en erkend.

Daaraan voegen alle gesprekspartners nadrukkelijk toe dat niemand iemand uitsluit als het gaat om samenwerking: geen blokkades tussen partijen voor de vorming van een coalitie en college.

4 Wensen en/of aandachtspunten voor beleidsontwikkeling in relatie tot langere termijn

Diverse gesprekspartners spreken uit dat het verstandig is wanneer de gemeenteraad meer ruimte en tijd neemt om over het lange termijnperspectief van de gemeente te spreken.

Soms wordt ervaren dat de korte termijn (te) dominant is in de onderlinge dialoog en discussies.

Een visie voor de (middel)lange termijn is een wens die breed leeft binnen de raadsfracties.

Als voorbeeld hiervan wordt genoemd dat de gevolgen van de dubbele vergrijzing, die zich ook in AC voordoet, in kaart moeten worden gebracht. Wat zijn die gevolgen en wat betekent dat voor de beleidsontwikkeling.

Een ander voorbeeld dat wordt genoemd, in relatie tot de beleidsontwikkeling, is de noodzaak om een bestuurlijk houdbaar standpunt te bepalen mbt geitenhouderijen.

Hoe verhouden woningbouw en volksgezondheid zich tot elkaar. Welke keuzen kunnen en moeten hierin gemaakt worden.

Ook leeft de wens om een beter (in)zicht te krijgen in de financiële ontwikkeling van de gemeente op de middellange termijn. Ten aanzien van zowel de inkomsten als uitgaven. Het “perspectief” van het zogenoemde “ravijnjaar” voor gemeenten is weliswaar enigszins gewijzigd, maar beslist nog niet van (de Haagse) tafel.

Ook actuele ontwikkelingen binnen het zogenoemde sociaal domein vragen permanent aandacht. Met name de vraag: welke sturings- en interventiemogelijkheden heeft de gemeente.

5 Bestuurscultuur en -stijl

Alle gesprekspartners hebben opmerkingen gemaakt over de huidige bestuursstijl en-cultuur.

Er bestaat een diep verlangen naar een open en transparante stijl van besturen.

Dit geldt ook voor de onderlinge samenwerking, tussen enerzijds raadsfracties, anderzijds ook tussen gemeenteraad en college, als mede binnen het college.

Als speerpunt wordt genoemd de gelijke en gelijktijdige informatiepositie voor alle raadsfracties. Dit vraagt expliciet de aandacht in het proces van bestuurlijke besluitvorming.

Nagenoeg alle raadsfracties hebben naar voren gebracht dat er in het politiek-bestuurlijke proces (en in de onderlinge debatten) meer aandacht behoort te zijn voor beeldvorming en oordeelsvorming.

De gesprekspartners ervaren de aandacht voor met name oordeelsvorming nu als te gering.

Dialogoog en debatten in de gemeenteraad mogen levendig zijn, met voldoende ruimte en tijd nemen voor het uitwisselen van (inhoudelijke) argumenten.

Scherpte in het debat is een wens, wel vanuit verbinding, dwz: zacht op de relatie.

De raadsfracties spreken uit dat het (feitelijk) argumenteren en het debat een wezenlijke betekenis hebben in het politiek-bestuurlijke proces.

Bij sommigen bestaat de indruk dat er soms (te snel) wordt gehandeld op basis van “jumping to conclusions”. Dat wil zeggen: handelen op basis van aannames en/of emotie, zonder alle feiten te doordenken en/of (af) te wegen.

Alle raadsfracties onderstrepen het belang en de waarde van de wijze waarop met elkaar binnen de gemeenteraad wordt omgegaan. Het voeren van het goede gesprek, het elkaar durven aanspreken, maar ook zelfreflectie, bejegening en het feitelijk (waarneembare) gedrag, worden als belangrijke elementen gezien die bijdragen aan een gezonde en respectvolle manier van besturen, inclusief het met elkaar omgaan.

Dit geldt mutatis mutandis voor het ‘verkeer’ tussen raad en college.

Al eerder (2022 en 2023) is aandacht gegeven aan de aspecten bestuursstijl en -cultuur, als ook aan de wens om het bestuurlijke besluitvormingsproces te baseren op de kenmerken van BOB: 1. Beeldvorming; 2. Oordeelsvorming; 3. Besluitvorming.

De gesprekspartners vinden dat het beter kan en moet. Niet langer er over praten, maar doen!

In het kader van deze paragraaf over bestuur en besluitvorming verdient ook het punt van de ambtelijke organisatie (= ABG-organisatie) de aandacht.

De kwaliteit van bestuur hangt nauw samen met die van de ambtelijke organisatie. Bestuur en organisatie functioneren als communicerende vaten.

De gesprekspartners ervaren de organisatie niet altijd als nabij, ervaren soms ook afstand.

Dit geldt met name de structuur en de aansturing van de organisatie; voor de inzet van individuele medewerkers bestaat nadrukkelijk waardering.

De relatie bestuur – ambtelijke organisatie verdient bij de start van deze nieuwe raadsperiode expliciet aandacht; er moeten concrete stappen worden gezet op het punt van het (wederzijds) ervaren van nabijheid en onderlinge betrokkenheid op elkaar.

6 Met het oog op coalitie- en collegevorming

Alle partijen spreken uit grote waarde toe te kennen aan een stabiel gemeentebestuur.

Zoals hiervoor al opgemerkt, niemand sluit iemand uit als het gaat om het vormen van een coalitie en college.

Van blokkades is in geen enkel opzicht sprake.

Alle partijen spreken daarnaast uit voorstander te zijn van een coalitieakkoord (dus geen raadsbreed akkoord).

Tevens zijn alle gesprekspartners van mening dat op basis van zakelijke en inhoudelijke gronden een coalitie en college moeten worden gevormd.

Het coalitieakkoord is de belangrijkste uiting daarvan.

Naast samenwerking op basis van inhoud, wordt veel belang gehecht aan de relationele aspecten in de (onderlinge) verhoudingen en samenwerking. Het sleutelwoord hierin is onderling vertrouwen.

De partijen geven de voorkeur aan een college van b en w met 3 wethouders, bij voorkeur 3 fulltime wethouders.

Die voorkeur geldt ook voor het woonachtig zijn van de wethouders in de eigen gemeente. Al ligt er niet op voorhand een blokkade wanneer één van de wethouders van buiten zou komen.

Drie partijen (Lokaal Krachtig, GBSV en CDA) geven expliciet aan collegeverantwoordelijkheid te willen dragen en nemen.

Deze drie partijen geven ook aan over een (of meer) geschikte kandidaat/kandidaten voor het college te beschikken.

Twee partijen (VVD en D'66) vinden het logisch dat bovengenoemde drie partijen het college vormen, maar zullen wanneer op hen een beroep zou worden gedaan voor collegevorming die verantwoordelijkheid niet (op voorhand) uit de weg gaan.

Voor alle partijen is het belangrijk dat coalitie en college kunnen rekenen op een breed draagvlak binnen de gemeenteraad.

Alle partijen spreken de wens uit van een kwalitatief goede dossier-overdracht van het huidige naar het nieuwe college.

Andere wensen die in verband van coalitie- en collegevorming naar voren worden gebracht zijn:

- 1 Een vruchtbare samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie
- 2 Het college dient te functioneren als een team
- 3 Het college stelt op basis van het coalitieakkoord een college-werkprogramma op
- 4 Continuïteit en voorspelbaarheid in het besturen van de gemeente zijn belangrijk

De fractie van Lokaal Krachtig brengt nog de volgende punten naar voren, die men van wezenlijk belang acht voor het formatieproces, te weten:

1 In het proces om te komen tot een coalitieakkoord wordt waarde gehecht aan het consulteren van alle raadsfracties voor inhoudelijke inbreng als ook aan het -op nog nader te bepalen wijze- betrekken van het zogenoemde maatschappelijke middenveld in de gemeente AC daarbij.

2 Samen met de beoogde coalitiepartner(s) expliciet spreken over en gezamenlijk overeenstemming bereiken/hebben over vorming en samenstelling van het college van B en W; dit tegen de achtergrond van de noodzaak en het belang van het college als een team.

3 De fractie heeft op voorhand geen harde claim en/of eis voor een eigen tweede wethouder, maar wil over een evenwichtige, gebalanceerde samenstelling van het college het gesprek aangaan met de beoogde coalitiepartner(s).

nb punt 1 is ook door enkele andere partijen als wens naar voren gebracht.

7 Overwegingen en advies van de verkenner/informateur voor de periode 2026-2030

Alle raadsfracties hebben zich in de contacten met de verkenner/informateur naar vermogen, eer en geweten ingespannen om het beste te zoeken voor de gemeente Alphen-Chaam, waarop men zo trots is.

In de gevoerde gesprekken was er bereidheid naar elkaar te luisteren en op elkaar in te gaan.

Met twee raadsfracties, die van Lokaal Krachtig en GBSV, is een aantal aanvullende gesprekken gevoerd. Niet over de inhoud en ook niet over coalitie/collegevorming, beide nadrukkelijk niet. Wel over de onderlinge relaties tussen personen en ook over patronen die in de afgelopen jaren zijn ontstaan in de onderlinge samenwerking.

Min of meer sluipenderwijs was er onvrede ontstaan over hoe het ging in die samenwerking, tussen de fracties onderling maar soms ook in de relatie tussen de fracties en het college. Het was geen bewuste opzet, eerder iets wat alle betrokkenen is overkomen.

Deze aanvullende gesprekken tussen beide raadsfracties hebben de lucht geklaard, zaken (uit het verleden) zijn besproken, waar nodig ook uitgesproken.

Er is met overtuiging door de gesprekspartners een streep gezet onder het verleden, als ook zijn afspraken gemaakt voor onderlinge communicatie, zoals het tijdig uitspreken wanneer zaken dwars zitten en/of aanleiding vormen voor misverstanden, met name relationeel.

Beide fracties kunnen wat de onderlinge verhoudingen betreft een nieuwe en frisse start maken voor deze bestuursperiode.

De uitslag van de verkiezingen op 18 maart 2026 laat zien dat Lokaal Krachtig met duidelijke afstand de grootste partij is geworden. Deze fractie heeft 6 van de 15 raadszetels.

GBSV heeft één zetel minder (nu 3); CDA, VVD en D'66 zijn gelijk in aantal zetels gebleven.

De verwachting van alle partijen is dat Lokaal Krachtig het voortouw neemt in het formatieproces, enerzijds omdat het de grootste partij is, anderzijds omdat deze partij nadrukkelijk heeft uitgesproken collegeverantwoordelijkheid te willen dragen.

De partijen GBSV en CDA hebben beide uitgesproken deel te willen uitmaken van de coalitie en collegeverantwoordelijkheid te willen dragen.

Goede raad is duur.

Het betekent dat het moeilijk is om een oplossing te vinden in een lastige situatie.

Hiervan is in deze situatie sprake omdat Lokaal Krachtig, als veruit de grootste partij, in een positie is om te bepalen met wie van de partijen een werkbare meerderheid kan worden gevormd voor coalitie en college.

Zowel GBSV als CDA hebben ieder 3 raadszetels.

De verkenner/informateur beveelt een college aan dat naast Lokaal Krachtig uit nog één partij met 3 raadszetels bestaat.

Lokaal Krachtig met één van beide partijen met 3 zetels kan rekenen op een meerderheid van 9 zetels (van de 15) in de gemeenteraad.

Daarmee bestaat een voldoende draagvlak voor een stabiele coalitie.

Wanneer Lokaal Krachtig met beide partijen met 3 zetels een coalitie zou vormen, omvat die dan 12 van de 15 raadszetels, hetgeen de verkenner/informateur een minder wenselijke situatie acht, omdat er dan in termen van “macht en tegenmacht” geen sprake is van een evenwichtige balans en situatie.

Inhoudelijk moet het, op basis van de gesprekken en analyse van de verkenner/informateur, mogelijk zijn dat Lokaal Krachtig met zowel GBSV als CDA een coalitie en college kan vormen.

Bij de afweging van de verkenner/informateur spelen de volgende overwegingen voor zijn advies, te weten:

- 1 Recht doen aan de verkiezingsuitslag
- 2 Stabiliteit
- 3 Continuïteit
- 4 Bestuurscultuur

In de voorbije bestuursperiode heeft het CDA deelgenomen aan de coalitie en het college.

In de gevoerde gesprekken is de verkenner/informateur gebleken dat de opstelling en inzet van het CDA in college en gemeenteraad over het algemeen als betrokken en verbindend is ervaren.

Met andere woorden: er is -op inhoudelijke gronden en op basis van relationele verhoudingen- geen reden om afscheid te nemen van het CDA als coalitie- en collegepartner.

Dit geldt overigens uit zowel het gezichtspunt van de verkiezingsuitslag als ook uit een oogpunt van de door gesprekspartners gewenste continuïteit in bestuur.

Het advies van de verkenner/informateur is:

De eerste route is dat Lokaal Krachtig en CDA samen aan de slag gaan om een coalitie en college te vormen.

Mochten beide partijen op inhoudelijke en/of relationele gronden niet tot de -door ieder gewenste- stabiele, evenwichtige, duurzame coalitie en/of collegevorming kunnen komen, dan zou de tweede route zijn een verkenning van een coalitie en college van Lokaal Krachtig met GBSV.

8 Vervolgproces voor de formateur

Lokaal Krachtig, als grootste partij, zoekt, bij voorkeur met draagvlak bij de andere fracties, een formateur aan.

De formateur gaat samen met Lokaal Krachtig en CDA aan de slag met het proces voor en de inhoud van het coalitieakkoord.

Bij het opstellen van het (concept) coalitieakkoord wordt waar mogelijk rekening gehouden met wensen en opvattingen van alle raadsfracties, als ook wordt -op nog nader te bepalen wijze- verkend of de hoofdlijnen van het akkoord op draagvlak binnen de lokale samenleving mogen rekenen.

Het formatieproces vraagt niet alleen politiek inhoudelijke keuzes, maar ook een goed gesprek over bestuursstijl en – cultuur. Over houding en gedrag, samenwerking.

Juist de relationele aspecten zijn vaak doorslaggevend voor duurzaamheid en succes.

De kwaliteit van relaties en verhoudingen vormt een stabiele basis voor de komende vier jaar met een doorkijk naar de periode daarna.

De integrale inhoud van deze rapportage, waarin zowel inhoudelijke als relationele aandachtspunten zijn benoemd, wordt voor het maken van (concrete) afspraken aanbevolen in het proces van coalitie- en collegevorming.

Het formatieproces vindt een balans tussen snelheid en zorgvuldigheid, waarbij zorgvuldigheid gaat boven snelheid.

9 Afsluiting

De gesprekken hebben in een plezierige en constructieve sfeer plaatsgevonden.

Dank aan alle gesprekspartners voor hun vertrouwen en openheid.

Het heeft het proces van overleg gestimuleerd.

Ook was er in gesprekken ruimte voor een lach en soms een traan.

Het is nu aan de beoogde coalitiepartijen om in gezamenlijk overleg datgene te doen dat nodig is voor het welzijn van de inwoners van Alphen-Chaam.

Met als dragende gedachte, ter inspiratie en als een uitdaging:

Inhoud en vorm geven aan éénheid in verscheidenheid.

Met het aanbieden en toelichten van deze rapportage acht de verkenner/informateur zijn opdracht afgerond.

Nico van Mourik

